

# Iz pedagoške teorije i prakse

UDK: 371.315.6:372.4

005.935.2

Stručni rad

**Sanja Prelogović**

## **Stavovi odgojitelja i učitelja o potrebi suradnje vrtića i škole**

### **Sažetak**

Školska uspješnost ovisi o tome koliko se nadopunjuje obitelj, vrtić, škola i šira društvena zajednica. Cjelovito razmatranje pitanja spremnosti djeteta za školu pridonijet će ne samo boljem školskom uspjehu, već i razvoju osjećaja osobne kompetentnosti djeteta, u smislu mogućnosti svladavanja školskih zahtjeva. Kvalitetna priprema za školu može biti bitan doprinos prevenciji stresa kod djece i njihovih roditelja u procesu prijelaza iz vrtića u školu. Vrtići i škole moraju sagledati korist međusobne suradnje i razviti različite oblike zajedničkog djelovanja. Zadaća je vrtića da približi školu djeci i roditeljima, a škole da se što bolje pripremi za nove đake. Da bi mogli ostvariti ovu zadaću, vrtić i škola trebaju se međusobno upoznati jer vrtić i školu ne čine propisi i programi, već njihov odgojno-obrazovni kadar sa svojom osobnošću, znanjima, vjerovanjima i očekivanjima.

**Ključne riječi:** priprema za školu, suradnja vrtića i škole, oblici suradnje, kompetencije odgojitelja i učitelja za suradnju, osnovna škola

## Uvod

Polazak djeteta u školu jedan je od najvažnijih događaja kako za dijete, tako i za roditelje. "S pojmom prelaska (tranzicije) na području odgoja i obrazovanja susrećemo se uvijek onda kad se radi o prelasku iz jedne u drugu obrazovnu sredinu, npr. iz obitelji u vrtić, iz jednog razreda u drugi, iz jedne škole u drugu školu itd. Prelazak djeteta iz vrtića u školu, poput svakog prelaska, donosi, doduše, pozitivna očekivanja, ali istodobno s tim i stres i strah. Koliki je njihov omjer ovisi prije svega o tome kolike su i kakve razlike između jedne i druge sredine u socijalnom i fizičkom smislu. Prelazak je, naime, tim lakši što su manje razlike između stare i nove sredine. Djetetova potreba za osjećajnom i socijalnom stabilnošću jedna je od ključnih potreba" (Ladd i Prince, 1987, prema Vonta 1999, str. 58).

Polaskom djeteta u školu ono svakodnevno živi u dvije različite sredine koje se ponekad bitno razlikuju. Uvjeti učenja u školi razlikuju se od onih u obitelji, očekivanja roditelja i učitelja nisu ista, a od djeteta se očekuje da zadovolji obje strane. Ulaskom u novu sredinu, u školu, dijete mora svoje ponašanje prilagoditi novim uvjetima života uz istodobno doživljavanje nesklada između školskog i izvanškolskog odgoja. U takvoj situaciji učenik postaje podijeljena ličnost koja se svakodnevno kreće između dviju sredina među kojima ne postoji kontinuitet djelovanja. Takva podjela mora se ublažiti, odnosno ukloniti jer negativno djeluje na razvoj djeteta (Jurić i Maleš, 1994).

Dockett i Perry (2001) navode kako prijelaz iz vrtića u školu može utjecati na djetetovu

školsku uspješnost. Autori koji se bave prijelazom učenika iz vrtića u osnovnu školu slažu se s činjenicom da prijelaz utječe na dijete, roditelje, odgojitelje i učitelje. Zbog važnosti koju ima u životu djeteta, polazak u školu treba biti pozitivan događaj, dan kada će se dijete osjećati ponosno i veselo. Da bi se to postiglo, uz suradnju s roditeljima važno je uspostavljanje suradnje između odgojitelja i budućih učitelja djece.

Osnovne škole obično su i fizički odvojene od vrtića tako da doista postoji novi prag koji dijete treba prijeći radi ulaska u prvi razred. U djetetovu umu to je veliki korak ulaska u novi i često nepoznati svijet. Malić i Mužić (1982) kažu da je polazak u školu najveća promjena u životu djeteta. Od tada neće prestati ozbiljne obveze odgojenika tako da polazak u školu označava i prekid s bezbrižnošću djetinjstva u kojem nije bilo tako ozbiljnih obveza kao što je škola. Prelazak iz predškolskog doba u školsko predstavlja izlazak iz ranog djetinjstva i ulazak u svijet šire zajednice, preuzimanja prvih pravih obaveza, a time i većih prava (Hrupelj, Miljković, Armano i sur., 2000).

Dječji vrtić i osnovna škola u ostvarivanju odgojno-obrazovnog procesa razlikuju se u metodama, oblicima i sredstvima, ali ih povezuje zajednički cilj i zadaci odgoja, što čini osnovu za izgradnju jedinstvenog kontinuiranog odgojno-obrazovnog rada koji osigurava prijelaz iz predškolskog u školski period (Uzelac, 1981).

Postojeće stanje suradnje između obitelji, vrtića i škole u Republici Hrvatskoj nije zadovoljavajuće. Dapače, suradnja između vrtića i škole gotovo je nepostojeća. Iako su odgojitelji i učitelji prirodno usmjereni jedni na druge jer imaju zajednički cilj – zdravo, kompetentno, sa-

mopouzđano, odgojeno i obrazovano dijete, u praksi kao da se na to zaboravlja. Upravo je postojeća situacija u praksi bila poticaj za ovo istraživanje. Pitanju suradnje vrtića i škole pristupilo se s teorijskog i empirijskog stajališta. U teorijskom dijelu istraživanja željelo se pokazati da je suradnja vrtića i škole neophodna za manje stresni prijelaz djeteta iz jedne institucije u drugu. Empirijskim istraživanjem željelo se usporediti stavove odgojitelja i učitelja razredne nastave u Koprivničko-križevačkoj županiji o potrebi uspostavljanja suradnje vrtića i škole u cilju bolje pripreme djece za polazak u školu. Dobiveni rezultati trebali bi poslužiti za poboljšanje suradnje vrtića i škole te kao moguća osnova daljnjeg istraživanja u razvijanju strategija za poboljšanje stanja uočenih problema u vrtićima i školama Republike Hrvatske.

### **Suradnja vrtića i škole (odgojitelja i učitelja)**

U Republici Hrvatskoj postoje primjeri uspješne suradnje vrtića i škole. Ona se bazira uglavnom na orijentacijskim programima. Organiziraju se posjeti djece školi, obilazak škole i boravak u razredu. Ovakvi se programi međusobno kvalitativno razlikuju (Veselinović, 2006).

Bailey (1999., prema Dockett i Perry 2001) je sažeo značaj djetetova iskustva prijelaza iz vrtića u školu naglašavajući da je vrtić kontekst u kojem dijete donosi važne zaključke o školi kao mjestu na kojem ono želi biti i o sebi kao budućem učeniku. Zbog toga je važno da se prijelaz iz vrtića u školu događa na način koji će omogućiti djeci i njihovim roditeljima pozitivan doživljaj škole, ali i doživljaj sebe kao kompetentnog učenika.

Preduvjet za potpuniju suradnju odgojitelja i učitelja jest i viša razina kvalitete njihove međusobne komunikacije. Odgojitelji moraju nastaviti tamo gdje su roditelji stali, a učitelji tamo gdje je odgojitelj stao. U tom procesu najbitnije je dijete koje ne smije osjetiti velike razlike u prijelazima. Odgojitelji su usmjereni na učitelje i obrnuto. Ipak, čini se da nedovoljno dajemo pozornosti upravo onome dijelu koji se odnosi na učenje komunikacijskih vještina i vještina tolerancije potrebnih za izgradnju kvalitetnih odnosa kao preduvjeta uspješne suradnje i partnerstva. Maleš (1992) naglašava koliko ćemo se angažirati na uspostavljanju suradničkih odnosa, ovisi o stavovima koje gajimo prema osobama s kojima trebamo surađivati, te da su stavovi rezultat iskustva vlastitog odgoja i obrazovanja. Čudina-Obradović i Težak (1995) kažu da je prvi uvjet pristajanja na suradnju u osobnosti pojedinca. Na suradnju su spremni samo oni pojedinci koji su tijekom djetinjstva stekli povjerenje u okolinu. Ako je pojedinac nepovjerljiv ili sumnjičav, neće biti spreman na suradnju. Koliko ćemo se angažirati na uspostavljanju suradničkih odnosa, ovisi o stavovima koje gajimo prema osobama s kojima trebamo surađivati te da su stavovi rezultat iskustva vlastitog odgoja i obrazovanja.

Cilj je suradnje vrtića i škole zajednički prepoznati i zadovoljiti potrebe djece s kojom radimo. Moramo postati svjesni da ne možemo živjeti zatvoreni svatko u svoj zasebni svijet, već da moramo međusobno surađivati (Prelogović, 2005). Za uspješnu međusobnu suradnju potrebno je da odgojitelji i učitelji međusobno jačaju autoritete – odgojitelji moraju podupirati autoritet učitelja i škole, a isto tako učitelji moraju podupirati autoritet odgojitelja i vrtića. Takvo

plansko podupiranje autoriteta i međusobno surađivanje pomoći će da ne opada autoritet struke, što bi uz dijete morao biti paralelni zadatak odgojitelja i učitelja.

Vrtić i osnovna škola tradicionalno su funkcionirali kao zasebne obrazovne institucije u Njemačkoj. Kao takve razvile su svoje vlastite obrazovne filozofije, karakteristične stilove i metode. Kontrast između tih razlika često je dovodio do ozbiljnih problema kod djece pri polasku u školu. Procijenjeno je da svake godine otprilike 10 % od ukupne populacije djece školske dobi ne može se nositi sa zahtjevima koje im državne škole nameću – novi ljudi s kojima se moraju povezati, novi načini ponašanja, nove zadatke i načini kako ih rješavati.

Prosvjetne vlasti Bavarije donijele su zaključak da individualna pomoć na vrtićkoj razini i suradnja kadrova iz obje institucije može proizvesti željeni učinak smanjenja neuspjeha u školi. Osmišljeni su eksperimenti u kojima petogodišnjaci ulaze u predškolske razrede i početak polaska u školu se produljuje na dvije godine, s fleksibilnim korištenjem kadrova: odgojitelji iz vrtića kao i učitelji u osnovnoj školi dijele zadatak da pomognu djeci postići bezbolan prelazak od vrtićkog okruženja orijentiranog više na igru prema navikama više orijentiranim na rad, potrebnim u školi.

U Virginiji je pokrenut projekt Nacionalnog centra za rani razvoj i učenje u kojem je stavljeno težište na stvaranje društvenih veza koje pomažu djeci i obiteljima tijekom prijelaza iz vrtića u školu. Te veze obuhvaćaju međusobnu suradnju djece i učitelja, djece i vršnjaka, roditelja i učitelja, kao i odgojitelja i učitelja. Navedene vrste suradnji važne su za razvoj kompetencija kod male djece koje im osiguravaju uspjeh u

školi (Kraft-Sayre i Pianta, 2000). Autori ističu da veza koju obitelj ima sa školom svog djeteta je neprocjenjiva kao podrška za pozitivne rezultate u školi. Uspostava ovog odnosa na razini predškole i poticanje tih veza kada dijete krene u školu može imati dugoročne posljedice za angažman obitelji u obrazovanju svog djeteta. Obitelji imaju korist od povratnih informacija o svom djetetu i obrazovnim uslugama koje primaju. Isto tako važne su i informacije koje škole dobivaju od obitelji. Sposobnost djeteta da se slaže s vršnjacima glavni je izvor brige za učitelje kada dijete krene u školu. Kako dijete prelazi iz vrtića u školu, veze između djeteta i njegovih vršnjaka pomažu mu da se osjećaju udobnije u svom novom okruženju i osiguravaju poznata vršnjačka iskustva. Entwisle (1995) kaže da je istraživanje na starijoj djeci dokazalo kako boravak u grupi poznatih vršnjaka može olakšati stres kod prelaska u prvi razred djece koja su pohađala vrtić.

U Poljskoj se radi na suradnji vrtića i škole s ciljem lakše adaptacije djece na školu u koju će uskoro ići. Škola organizira predavanja za roditelje i posjete vrtićke djece školi. U školi im učenici pokazuju školske prostorije, svoj školski pribor, zadatke i zadatke koje pišu, zajedno se družu i igraju, organiziraju se scenske i lutkarske predstave.

S druge strane, učenici imaju mogućnost organizirati zajedno s učiteljem posjet svojem bivšem vrtiću. Takvi posjeti su jako važni i cijenjeni zbog jake emocionalne veze između školske djece i vrtića te njihovih zaposlenika (Garczarek, 2005).

U Švedskoj je školovanje doživjelo korjenite promjene provođenjem školske reforme krajem 1990. godine kada su šestogodišnjaci uključeni

u predrazred koji traje godinu dana, tj. do polaska u školu. Velika pažnja posvećuje se pripremi djece za prvi razred kako bi prijelaz bio što blaži i bezbolniji. Da bi se taj cilj postigao, odgojitelji koji rade u predrazredima i učitelji prvih razreda, kao i stručna služba, postali su tim koji zajedno pridonose ostvarenju zajedničkog im cilja. U timskom radu poštuju se iskustva i znanja svakog člana, prisutno je veliko razumijevanje te osviještenost koliko jedni drugima znače kad su u pitanju djeca i njihov prijelaz iz predrazreda u prvi razred osnovne škole (Holmbäck Rolander i Johansson, 2000).

U Nizozemskoj vlada potiče inovativne pristupe u organizaciji i sadržajima studija za učitelje i nastavnike, usmjerene na podizanje kvalitete obrazovanja. Vlada pokreće inicijative poput programa "Partneri u obrazovanju", usmjerene prema čvršćem povezivanju škola i visokoobrazovnih institucija u području školske prakse i stručnog usavršavanja (Vizek Vidović, 2005).

Slovenija je 1995. započela svoju reformu obrazovanja Bijelim dokumentom o obrazovanju u Republici Sloveniji. Glavne promjene koje se predviđaju reformom jesu: produljenje obveznog školovanja s 8 na 9 godina, polazak u školu sa 6 godina umjesto 7, podjela devetogodišnje škole u tri razdoblja po 3 razreda, uvođenje izbornih predmeta, integracija djece s posebnim potrebama u redovnu školu te rad učitelja u timu s predškolskim odgajateljem u prvom razredu (Vizek Vidović, 2005). Postupno prethodno privikavanje djece na školske prostore ima veću važnost otkad djeca polaze u školu sa šest godina. Susrete i aktivnosti koje organiziraju zajedno s prvoškolcima i budućim školarcima djeci olakšavaju prijelaz iz vrtića u školu. Roditelji vrtićke djece na roditeljskim

sastancima upoznati su s takvim načinom rada, koji garantira lakši prijelaz djece iz vrtića u školu, i zajedno s djecom shvaćaju da će i u školi biti lijepo (Tedeško, 2004).

Od kvalitetne suradnje koristi imaju djeca, roditelji, odgojitelji, učitelji, vrtić i škola kao ustanove, te lokalna zajednica. Koliko će se odgojitelji i učitelji angažirati u međusobnoj suradnji a na dobrobit djeteta, ovisi i o tome postoje li dokumenti u kojima je zacrtan plan suradnje, te o podršci koju dobivaju od strane stručnog tima, uprave i lokalne zajednice. Svaka podrška daje odgojitelju i učitelju emocionalnu potporu i snagu za nastavak rada. Ovisno o takvoj podršci varirat će učestalost i kvaliteta komunikacije između odgojitelja i učitelja.

### **Metodologija istraživanja**

Cilj istraživanja je usporedba stavova odgojitelja u dječjim vrtićima i učitelja razredne nastave u Koprivničko-križevačkoj županiji o potrebi uspostavljanja suradnje vrtića i škole u cilju bolje pripreme djece za polazak u školu.

Problemi istraživanja:

1. provjeriti postoji li razlika između odgojitelja i učitelja u pridavanju važnosti suradnji vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade
2. provjeriti postoji li razlika u načinima na koje odgojitelji i učitelji organiziraju suradnju vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade
3. provjeriti postoji li razlika u stavovima odgojitelja i učitelja o korisnosti suradnje vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade

4. provjeriti postoji li razlika u samoprocjeni kompetentnosti uspješne suradnje između odgojitelja i učitelja s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojem rade.

**H1** - Očekujemo razlike u važnosti koju odgojitelji i učitelji pridaju suradnji vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade. Očekujemo da će više važnosti suradnji vrtića i škole pridavati odgojitelji i učitelji s višom i visokom stručnom spremom (redovito se stručno usavršavaju, u odnosu na one sa srednjom stručnom spremom, prema podacima koje imam kao županijska voditeljica, dolaze na županijske aktive na kojima se obrađuju teme i o suradnji vrtića i škole), odgojitelji i učitelji u gradskim sredinama (zbog sve veće zaposlenosti roditelja, odgojitelji i učitelji postaju svjesni da o njihovoj suradnji ovisi bezbolniji prijelaz djeteta iz vrtića u školu) dok s obzirom na godine staža neće biti značajne razlike u važnosti koju odgojitelji i učitelji pridaju suradnji vrtića i škole.

**H2** - Očekujemo razlike u načinima na koje odgojitelji i učitelji organiziraju suradnju vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade. Očekujemo da će se bolje angažirati i pripremati oko suradnje vrtića i škole odgojitelji i učitelji s višom i visokom stručnom spremom, od 10 do 25 godina radnog staža (u najboljim su životnim godinama, do sada su naučili da što su više kreativniji u organiziranju suradnje vrtića i škole, više pomažu djetetu i sebi, postaju sigurniji i zadovoljniji), te odgojitelji i učitelji u seoskim sredinama (zbog manjeg broja djece i blizine škole i vrtića, ponegdje u istoj zgradi).

**H3** - Očekujemo razlike u stavovima odgojitelja i učitelja o korisnosti suradnje vrtića i škole s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade. Očekujemo da će suradnju vrtića i škole korisnijim smatrati odgojitelji i učitelji s više od 25 godina radnog staža (iz iskustva znaju da su zahvaljujući suradnji vrtića i škole djeca bolje pripremljena za školu), odgojitelji u gradskim sredinama dok s obzirom na stručnu spremu neće biti značajne razlike u stavovima odgojitelja i učitelja o korisnosti suradnje vrtića i škole.

**H4** - Očekujemo razlike u samoprocjeni kompetentnosti za uspješnu suradnju između odgojitelja i učitelja s obzirom na godine radnog staža, stručnu spremu i veličinu mjesta u kojemu rade. Smatramo da će se kompetentnijim osjećati odgojitelji i učitelji u gradskim sredinama, odgojitelji i učitelji iznad 25 godina radnog staža i odgojitelji i učitelji s višom i visokom stručnom spremom.

### **Uzorak ispitanika**

Istraživanje je obuhvatilo 23 osnovne škole i 19 dječjih vrtića koji se prema mreži škola i vrtića nalaze na u Koprivničko-križevačkoj županiji. Uzorak je činilo oko 122 odgojitelja i 162 učitelja razredne nastave koji rade u tri grada Županije: Koprivnici, Đurđevcu i Križevcima, te u 22 općine.

### **Zavisne i nezavisne varijable**

Nezavisne varijable:

1. godine radnog staža u vrtiću/školi – ispitanici su bili podijeljeni u tri kategorije: 1) do

9 godina radnog staža, 2) od 10 do 25 godina radnog staža, 3) više od 25 godina radnog staža

2. stručna sprema učitelja – ispitanici su bili podijeljeni u dvije grupe: 1) srednja stručna sprema, 2) viša i visoka stručna sprema

Stručna sprema odgojitelja – ispitanici su bili podijeljeni u dvije grupe: 1) srednja stručna sprema i 2) viša stručna sprema

3. veličina mjesta – uzimajući u obzir veličinu mjesta u kojem se nalazi škola ili vrtić u kojima rade, ispitanici su bili podijeljeni u dvije grupe: 1) općina (njih 22 koje se nalaze na području Koprivničko-križevačke županije) i 2) grad (Koprivnica, Križevci i Đurđevac koji su dobili status grada utvrđen aktima Županije). Učitelja koji rade u općinama bilo je oko 80, i oko 80 učitelja koji rade u navedena tri grada. Ukupno 162 učitelja. Odgojitelja koji rade po općinama bilo je oko 40, a koji rade u gradovima oko 80. Ukupno 122 odgojitelja. Odgojitelja koji rade u općinama ima u pola manje u odnosu na one koji rade u gradovima.

Zavisne varijable:

- stavovi o važnosti suradnje vrtića i škole (pitanja 1, 2, 5, 7, 8, 9, 12, 13)

- način na koji odgojitelji i učitelji organiziraju suradnju vrtića i škole (pitanja 3, 4, 6, 11, 16)  
- samoprocjena odgojitelja i učitelja o kompetentnosti za suradnju (pitanja 10, 14, 15).

## Rezultati i njihova interpretacija

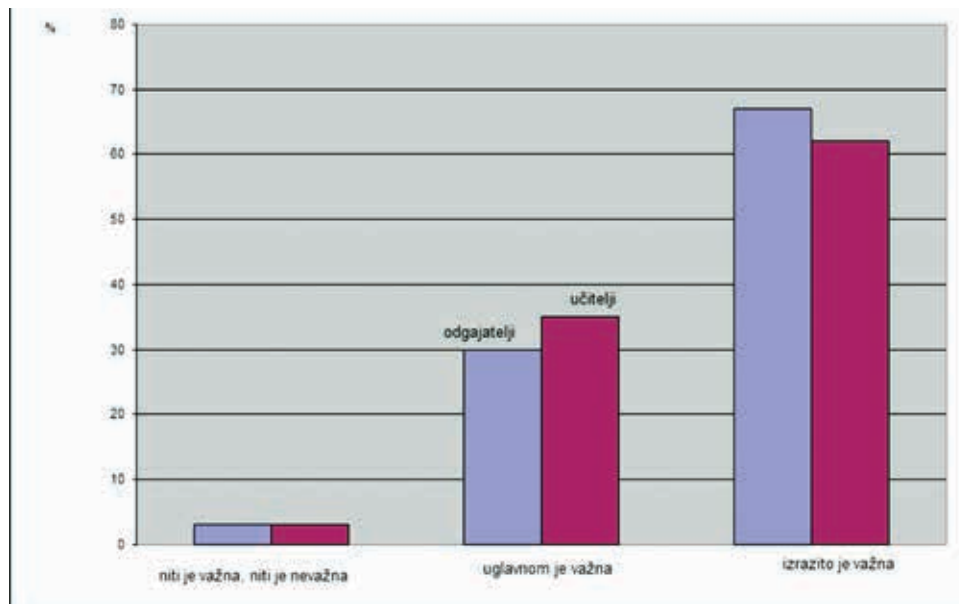
### Važnost suradnje vrtića i škola

Jedno od ključnih pitanja u anketi bilo je pitanje procjene važnosti suradnje između vrtića i škola.

U cjelini, obje skupine anketiranih smatraju suradnju vrtića i škola izrazito važnom (67 % odgojitelja, odnosno 62 % učitelja). Iza ove ocjene važnosti suradnje slijedi mišljenje „uglavnom je važna“ (kod 30 % odgojitelja i 35 % učitelja). Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da ne postoji statistički značajna razlika između uzorka odgojitelja i učitelja u pogledu pridavanja važnosti suradnje vrtića i škole, a što je potvrđeno  $\chi^2$  vrijednostima. Na osnovu kontingencijske tabele 3 x 2 izračunata je hi-kvadrat vrijednost od 0,806 dok je tablična (granična) vrijednost (uz  $df = 2$  na nivou signifikantnosti

Ocjena važnosti suradnje	Odgoj.	Učitelji	Ukupno	Odg.%	Učit.%	Uk.%
uopće nije važna	-	1	1	-	0	0
niti je važna, niti je nevažna	4	4	8	3	3	3
Uglavnom je važna	36	56	92	30	35	32
izrazito je važna	82	101	183	67	62	65
Ukupno	122	162	284	100	100	100

Tablica 1: Anketirani odgojitelji i učitelja prema procjeni važnosti suradnje vrtića i škola (apsolutne i relativne frekvencije)



Grafikon 1: Usporedbe odgojitelja i učitelja s obzirom na pridavanje važnosti suradnji vrtića i škole

od 5 %) 5,99. Kako je  $\chi^2 < \chi^2_{0,05}$  jer je 0,806 < 5,99 te zaključujemo da ne postoji statistički značajna povezanost promatranih varijabli (ordinalne i nominalne). Dakle, zaključujemo uz 95 % pouzdanosti\* da između odgojitelja a i učitelja nema statistički značajne povezanosti funkcije anketiranog i važnosti koju pridaju suradnji vrtića i škola.

U daljnjoj analizi provjereno je podudaraju

li se ili razlikuju ta mišljenja o važnosti suradnje vrtića i škola uzimajući u obzir stručnu spremu, radni staž i veličinu naselja kod odgojitelja, odnosno učitelja. Rezultati provedenih hi-kvadrat testova pregledno su iskazani u tablici 2 - Pregled rezultata hi-kvadrat testova kojima je analizirana povezanost ocjene važnosti suradnje vrtića i škola kao zavisne varijable i nezavisnih varijabli

	Nezavisne varijable	Format konting. tabele	N	d f	$\chi^2$	$\chi^2_{0,05}$	C
1.	Stručna sprema odgojatelja	2 x 2	122	1	2,842	3,84	0,151
2.	Stručna sprema učitelja	2 x 3	160	2	1,160	5,99	0,085
3.	Radni staž odgojatelja	2 x 3	122	2	1,542	5,99	0,111
4.	Radni staž učitelja	2 x 3	160	2	1,582	5,99	0,099
5.	Veličina naselja odgojatelja	2 x 2	122	1	1,865	3,84	0,123
6.	Veličina naselja učitelja	2 x 2	162	1	3,419	3,84	1,144



Kao što se vidi, u svih šest testova izračunate hi-kvadrat vrijednosti su manje od tabličnih (graničnih) hi-kvadrat vrijednosti, odnosno **ne postoji statistički značajna povezanost** ocjene važnosti suradnje vrtića i škola i bilo koje od navedenih nezavisnih varijabli (stručne spreme, radnog staža, veličine naselja) i kod odgojitelja i kod učitelja. Prema tome ne možemo govoriti da manje stručni ili više stručni odgojitelji i/ili učitelji različito ocjenjuju važnost suradnje. Također ne možemo govoriti da oni s manjim radnim stažem drukčije ocjenjuju važnost suradnje od onih s većim radnim stažem. Konačno, oni iz manjih naselja ocjenjuju važnost suradnje isto kao i oni iz većih naselja.

### *Procjena zainteresiranosti za suradnju dječjih vrtića i škola pojedinih aktera odgojno-obrazovnog procesa*

Anketirani odgojitelji i učitelji izrazili su svoje mišljenje o tome koliko su oni sami, a koliko stručni suradnici, roditelji i ravnatelji zainteresirani za suradnju vrtića i škola.

Kod svih aktera prevladava ocjena „uglavnom su zainteresirani“. Sve četiri tablice govore nam o viđenju odgojitelja i učitelja o zainteresiranosti stručnih suradnika, roditelja, ravnatelja i njih samih za suradnjom dječjih vrtića i škola.

Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti sljedeće:

1. Odgojitelji i učitelji svoju zainteresiranost za suradnju između vrtića i škola ocjenjuju najčešće sa „uglavnom su zainteresirani“. Istom ocjenom („uglavnom su zainteresirani“) odgojitelji i učitelji ocjenjuju zainteresiranost stručnih suradnika, roditelja i ravnatelja.

2. Odgojitelji su statistički značajno veći interes za suradnjom iskazali u odnosu na učitelje.

3. Odgojitelji su također iskazali statistički značajno veći interes za suradnju roditelja i ravnatelja nego što su to iskazali učitelji.

Iz podataka proizlazi da odgojitelji rade u okruženju u kojem se više pozornost pridaje suradnji, a što djeluje motivirajuće, pa su i sami odgojitelji zainteresiraniji za suradnju od učitelja, koji procjenjuju aktere manje zainteresiranim za suradnju.

Tablica 3: Rezultati t-testa

Interes za suradnju	Funkcija	N	x	$\sigma$	t	df	p
kod odgojitelja i učitelja	odgojitelj	117	3,39	0,541	<b>4,09</b>	272	0,000
	učitelj	157	3,09	0,654			
kod stručnih suradnika	odgojitelj	76	3,18	0,743	1,06	135	0,292
	učitelj	154	3,08	0,662			
kod roditelja	odgojitelj	116	3,00	0,632	<b>3,25</b>	266	0,001
	učitelj	154	2,72	0,780			
kod ravnatelja	odgojitelj	114	3,44	0,580	<b>6,16</b>	265	0,000
	učitelj	153	2,90	0,796			

**Oblici suradnje vrtića i škola**

Odgovitelji i učitelji su na 11 pitanja o obliku suradnje navedenih u upitniku odgovorili koliko često je svaki od tih oblika suradnje ostvaren tijekom jedne odgojno-obrazovne godine. Učestalost suradnje je izražavana s četirima mogućim odgovorima: nikad, jednom, dva ili tri puta, četiri ili više puta.

Nakon nabrojenih 11 oblika suradnje nalazilo se otvoreno pitanje o ostalim oblicima suradnje. Na njega je odgovorilo desetak anketiranih osoba. Frekvencije odgovora na ukupno 12 pitanja navedene su u sljedećoj tabeli (isključena je kategorija „nepoznato“).

Tablica 4: Uzorak odgojitelja i učitelja prema učestalosti pojedinih oblika suradnje vrtića i škole

	Vrsta aktivnosti	kod odgojitelja					kod učitelja				
		0	1	2-3	4+	Uk	0	1	2-3	4+	Uk
1.	Posjeti djece iz vrtića školi	6	<b>99</b>	13	2	120	21	<b>93</b>	31	10	155
2.	Odlas.djece na škol. prir. i druž.	<b>57</b>	49	10	2	118	<b>64</b>	41	37	12	154
3.	Prisus.djece iz vrt.na nastavi	46	<b>69</b>	1	2	118	<b>86</b>	55	9	4	154
4.	Dolasci djece iz šk. u vrtić	<b>57</b>	49	10	2	118	<b>98</b>	40	13	3	154
5.	Zajednički izleti	<b>111</b>	4	2	1	118	<b>127</b>	21	4	2	154
6.	Zajedn. posjete kazal., kinu	<b>98</b>	15	4	1	118	<b>104</b>	42	7	1	154
7.	Zajednički športski susreti	<b>96</b>	17	4	1	118	<b>104</b>	41	9	-	154
8.	Predav. za rodit. predšk.djece	<b>58</b>	55	5	-	118	<b>74</b>	68	12	-	154
9.	Predavučitelja za odgajatelje	<b>90</b>	27	1	-	118	<b>116</b>	32	5	1	154
10.	Predav. odgajat. za učitelje	<b>96</b>	22	-	-	118	<b>126</b>	24	3	1	154
11.	Zajedn. struč. usavrš. na žup. raz.	<b>77</b>	38	1	2	118	<b>112</b>	29	10	3	154
12.	Razmjena prigodn. ukrasa	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
13.	Zajedničke igre	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
14.	Sadnja drveta	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
15.	Posjeta školskoj knjižnici	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
16.	Sudjelovanje u tjednu kretanja	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
17.	Zajedničke likovne radionice	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3

Napomena: najveće frekvencije su u tabeli podebljane

Najučestaliji oblici suradnje bili su:

- posjeti djece iz vrtića školi (jednom u godini kod 81 % odgojitelja i 57 % učitelja)
- prisustvovanje djece iz vrtića nastavi u školi (jednom u godini kod 57 % odgojitelja i 34 % učitelja).

Svi su ostali oblici suradnje imali najčešću frekvenciju kod odgovora „nikad“. Prema tome suradnja je bila vrlo skromna, svodila se uglavnom (u prosjeku) na jedan posjet djece iz vrtića školi i jedno prisustvovanje djece iz vrtića nastavi u školi.

Tablicom 5 je analizirana povezanost između broja ostvarenih aktivnosti i veličine naselja.

Zaključujemo:

Između broja ostvarenih aktivnosti i veličine naselja **nema statistički značajne povezanosti** kod odgojitelja ( $0,669 < 5,99$ ).

Između broja ostvarenih aktivnosti i veličine naselja **postoji statistički značajna povezanost** kod učitelja ( $8,998 > 5,99$ ) na nivou signifikantnosti od 5 %. U čemu se ogleda ta povezanost možemo razabrati iz tabele s okomitim postocima, gdje je vidljivo da je broj ostvarenih aktivnosti veći kod učitelja koji rade u manjim naseljima ( $12 < 29$  i  $21 > 10$ ).

Tablica 5: Rezultati hi-kvadrat testova

	Broj ostvarenih aktivnosti u odnosu na veličinu naselja	Format konting. tabele	N	df	$\chi^2$	$\chi^2_{0,05}$ $\chi^2_{0,01}$	C
1.	Kod odgojitelja	3 x 2	118	2	0,669	5,99 9,21	0,075
2.	Kod učitelja	3 x 2	154	2	<b>*8,998</b>	5,99 9,21	0,235

Zaključna interpretacija:

1. Najučestaliji oblici suradnje vrtića i škola su posjeti djece iz vrtića školi i prisustvovanje djece iz vrtića nastavi u školi. U prosjeku je bio godišnje po jedan posjet djece iz vrtića školi i jedno prisustvovanje djece iz vrtića nastavi u školi.

2. Kod većine oblika suradnje vrtića i škole postoji statistički značajna povezanost funkcije anketiranog i učestalosti određenog oblika suradnje. Naime, odgojitelji iskazuju veću učestalost suradnje nego što to iskazuju učitelji.

3. Broj ostvarenih aktivnosti uzimajući u obzir veličinu naselja u kojem odgojitelji i učitelji djeluju, ne pokazuje statistički značajnu razliku među njima. Međutim, kod učitelja koji rade u manjim naseljima uočljiv je veći broj ostvarenih aktivnosti u odnosu na učitelje u većim naseljima.

### *Ciljevi suradnje vrtića i škola*

Odgojitelji i učitelji su između sedam ciljeva suradnje navedenih u upitniku trebali izabrati ona tri koja smatraju bitnim.

Ciljevi suradnje	Odgoj.	Učitelji	Ukupno
1 = stvar.uvjeta u vrtiću i školi za lakši prijelaz djet.iz jedne instit.u dr.	94	114	208
2 = timski rad učitelja i odgojit.zbog bezbolnijeg prijelaza djet.u školu	77	89	166
3 = organizacija i provedba zajedn.aktivnosti za djecu vrtića i šk.djecu	17	26	43
4 = zajednička suradnja učitelja i odgojitelja s Komisijom za upis u šk.	33	61	94
5 = edukacija učitelja i odgojitelja o važnosti i načinu suradnje	23	16	39
6 = razvoj zdravog, samopouzdanog i kompetentnog djeteta	70	79	149
7 = edukacija roditelja o važnosti pripreme za školu	42	77	119
8 = nešto drugo	4	6	10
Ukupno	360	468	828

Tablica 6: Procjena odgojitelja i učitelja prema ciljevima suradnje

Tri najučestalija odgovora su kod ciljeva pod 1, 2 i 6:

1 = stvaranje uvjeta u vrtiću i školi za lakši prijelaz djeteta iz jedne institucije u drugu (kod 26 % odgajatelja i 24 % učitelja)

2 = timski rad učitelja i odgojitelja zbog bezbolnijeg prijelaza djeteta u školu (kod 21 % odgajatelja i 19 % učitelja)

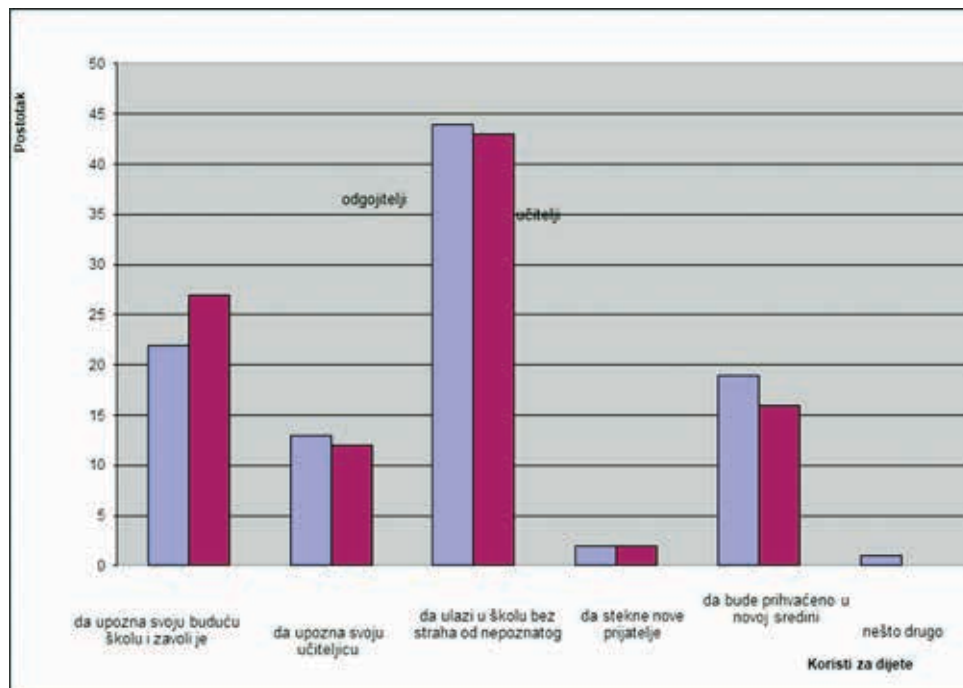
Tablica 7: Procjena odgojitelja i učitelja prema koristima od suradnje za dijete prema ciljevima suradnje

6 = razvoj zdravog, samopouzdanog i kompetentnog djeteta (kod 19 % odgajatelja i 17 % učitelja).

#### **Koristi od suradnje vrtića i škola za dijete i za roditelje**

Između pet koristi navedenih u upitniku odgojitelji i učitelji su izabrali dvije najvažnije koristi za dijete.

Koristi od suradnje za dijete	Odgoj.	Učitelji	Ukupno
1 = da upozna svoju buduću školu i zavoli je	51	88	139
2 = da upozna svoju učiteljicu	30	40	70
3 = da ulazi u školu bez straha od nepoznatog	103	142	245
4 = da stekne nove prijatelje	5	7	12
5 = da bude prihvaćeno u novoj sredini	45	51	96
6 = nešto drugo	2	-	2
Ukupno	236	328	564



Grafikon 2: Procjena odgojitelja i učitelja prema koristima od suradnje za dijete

Najbrojniji odgovori dobiveni su kod koristi pod brojem 3, 1 i 5:

3 = da ulazi u školu bez straha od nepoznatog (navelo ga je 44 % odgojitelja i 43 % učitelja)

1 = da upozna svoju buduću školu i zavoli je (kod 22 % odgojitelja i 27 % učitelja)

5 = da bude prihvaćeno u novoj sredini (kod 19 % odgojitelja i 16 % učitelja).

Na osnovu kontingencijske tabele 5 x 2 izračunata je hi-kvadrat vrijednost od 1,474 (za  $N=562$  uz  $df=4$  i nivo signifikantnosti od 5 %) što je ispod teoretske (granične) hi-kvadrat vrijednosti od 9,49 pa zaključujemo: **ne postoji**

**statistički značajna povezanost** između funkcije anketiranih osoba i koristi od suradnje za dijete. Drugim riječima, koristi od suradnje za dijete koje uočavaju odgojitelji su u suštini one iste koje uočavaju i učitelji.

### *Kompetencije za suradnju*

Anketirane osobe odabrale su najvažniju kompetenciju potrebnu za ostvarenje suradnje vrtića i škola. Ako uzmemo u obzir i višestruke odgovore, onda dobivamo sljedeće podatke:

Tablica 8: Procjena odgojitelja i učitelja prema kompetencijama za suradnju (uključeni višestruki odgovori)

Vrsta kompetencije	Odgoj.	Učitelji	Ukupno
organizacijske	9	16	25
socijalne i komunikacijske	52	73	125
razvijanje profes. odgovornosti	26	22	48
za suradništvo i timski rad	56	68	124
nepoznato	2	2	4
Ukupno	145	181	326

Odgojitelji i učitelji izabrali su dvije najvažnije kompetencije: socijalne i komunikacijske (43 % odgajatelja i 45 % učitelja) te kompetencije za suradništvo i timski rad (46 % odgajatelja i 42 % učitelja). Kao najvažnije kompetencije za suradnju između vrtića i škole, i odgojitelji i učitelji izabrali su dvije: socijalne i komunikacijske, te kompetencije za suradništvo i timski rad. Odgojitelji i učitelji ne razlikuju se u tome koju kompetenciju za suradnju smatraju najvažnijom.

### *Interes za edukaciju*

Odgojitelji i učitelji u anketi su izrazili opseg svog interesa za edukaciju u svrhu poboljšanja suradnje vrtića i škola.

Izračunata hi-kvadrat vrijednost od 11,485 (za  $N=282$  uz  $df=3$   $\chi^2_{0,05}=7,81$   $\chi^2_{0,01}=11,3$ ) navodi na zaključak da **postoji statistički značajna povezanost** između funkcije anketiranog i opsega interesa za edukacijom na

Tablica 9: Procjena odgojitelja i učitelja prema opsegu interesa za edukacijom

Opseg interesa	Odgoj.	Učitelji	Ukupno
nezainteresiran	2	1	1
indiferentan	7	17	13
zainteresiran	91	82	86
Ukupno	100	100	100

nivou signifikantnosti od 1 %. Kako je već prije navedeno, interes je veći kod odgojitelja u odnosu na učitelje.

Zaključna interpretacija:

Interes za edukacijom za poboljšanje suradnje vrtića i škola odgojitelji i učitelji su pretežno ocijenili s "uglavnom zainteresiran". Postoji statistički značajno veći interes za edukacijom kod odgojitelja u odnosu na učitelje. Međutim, kod učitelja je uočena statistički značajna povezanost tog interesa za edukacijom s njihovom ocjenom osposobljenosti za suradnju dok to kod odgojitelja nije slučaj.

### **Potrebna pomoć u ostvarivanju suradnje**

Anketiranima je postavljeno pitanje čija bi pomoć dobrodošla u ostvarivanju suradnje vrtića i škola.

*Tablica 10:* Procjena odgojitelja i učitelja prema iskazanoj potrebi za pomoć za uspostavljanje suradnje

Osobe/institucije	Odgojit.	Učitelji	Ukupno
ravnatelj	23	14	37
stručnog suradnika	68	73	141
županijskog voditelja	11	15	26
lokalne zajednice	10	36	46
Agencije za odgoj i obrazovanje	36	42	78
nekog drugog	9	4	13
nepoznato	10	4	14
Ukupno	167	188	355

(višestruki odgovori za  $N_1=122$  odgajatelja i  $N_2=162$  učitelja)

Iz dobivenih podataka proizlazi da bi pomoć bila najpotrebnija od stručnih suradnika, zatim Agencije za odgoj i obrazovanje, te lokalne zajednice. Kako u upitniku nije bilo ograničeno davanje samo jednog odgovora o potrebnoj pomoći, to su anketirani naveli i po nekoliko osoba odnosno institucija od kojih bi pomoć dobrodošla.

### **Glavni problemi suradnje**

Na kraju upitnika bilo je postavljeno otvoreno pitanje o tome koji su glavni problemi suradnje.

Odgojitelji i učitelji naveli su veoma raznolike probleme, čak njih 48. Najbrojniji su problemi bili sljedeći:

4 = nezainteresiranost (nemotiviranost) s obje strane 49

19 = nedostatak vremena odgajatelja odnosno učitelja (opterećenost) 35

14 = nepostojanje plana suradnje vrtića i škole (na razini institucija) 31

1 = nezainteresiranost škola (učitelja razredne nastave) 20

3 = nedostatak inicijative s obje strane za komunikacijom i suradnjom 16

5 = nedovoljna suradnja i komunikacija između odgajatelja i učitelja 16

Od ukupno 292 iznesena problema na navedenih šest otpada 57 %. Na ostatak iznesenih problema otpada preostalih 43 %.

Zaključna interpretacija:

Kao glavne probleme suradnje između vrtića i škola, odgojitelji i učitelji naveli su: nezainteresiranost (nemotiviranost) s obje strane, nedostatak vremena (opterećenost) odgojitelja i učitelja i nepostojanje plana suradnje na razini institucija. Dvije trećine anketiranih primjećuje probleme u obje institucije.

### **Prijedlozi za unapređenje suradnje**

Na otvoreno pitanje o prijedlozima za unapređenje suradnje odgovorilo je 80 % odgojitelja i 85 % učitelja iznijevši četrdesetak različitih prijedloga. Kao što je korisno pomno proučiti glavne probleme u suradnji (navedene u prethodnom poglavlju), tako je korisno zamisliti se nad ovim raznovrsnim prijedlozima. Najčešći su prijedlozi bili sljedećih osam (na njih otpada 63 % odgovora):

13 = zajednički planirati suradnju vrtića i škole 27

17 = više razmjene iskustava na zajedničkim seminarima i aktivima 25

3 = bolja stručna edukacija odgajatelja i učitelja za suradnju 22

4 = zajednička druženja djece predšk. skupine s djecom 1. rtijekom cijele god. 20

14 = organiziranje susreta i druženja odgajatelja i učitelja 15

2 = bolja komunikacija, tolerancija i uvažavanje između odgajatelja i učitelja 14

8 = više suradnje vrtića i škole (više dobre volje) 13

15 = formiranje stručnih timova iz vrtića i škole za osmišljavanje i poticanje suradnje 12

### **Zaključna razmatranja**

Prijelaz iz vrtića u školu uvjetuje ton i uspostavlja kompletnu djetetovu školsku karijeru (Kraft-Sayre, 1999, prema Dockett i Perry, 2001). Mnogi autori slažu se u isticanju značenja koji ovaj trenutak ima za dijete, njegovu obitelj i njegove edukatore, kao i nužnosti suradnje ovih institucija. Obitelj, vrtić i škola po strukturi i načinu djelovanja na dijete i svojim očekivanjima mogu biti sasvim različiti i time djetetu otežati prilagodbu na novu situaciju, stoga je nužno njihovo međusobno upoznavanje i zajedničko djelovanje.

“Prijelaz iz vrtića u školu, kao i svaka izmjena obrazovne ili društvene sredine izaziva određeni šok kod djeteta. Prelazak djeteta u školu je važan događaj za roditelje i promjena za cijelu obitelj. Vrtić kao partner roditeljima u odgoju djeteta i kao prva karika odgojno-obrazovnog sustava nastoji pronaći pravi put u premošćivanju iz jedne sredine u kojoj dijete uči u društvu. Škola je pak, prvi veliki autoritet u životu, i samim time označava kod djeteta odrastanje u veliku osobu.” (Burić i Džepina, 2000, str. 345).

Suradnja vrtića i škole u Republici Hrvatskoj nije sustavno propisana i razrađena. Ipak, vrtići i škole odavno su sagledali korist međusobne suradnje i razvili različite oblike zajed-



ničkog djelovanja. Zadaća je vrtića da približi školu djeci i roditeljima, a škole da se što bolje pripremi za nove đake. Da bi mogli ostvariti ovu zadaću, vrtić i škola trebaju se međusobno upoznati jer vrtić i školu ne čine propisi i programi, već njihov odgojno-obrazovni kadar sa svojom osobnošću, znanjima, vjerovanjima i očekivanjima.

Budući da nam iskustvo pokazuje, a znanstvena istraživanja to potvrđuju, da učitelji i odgojitelji nedovoljno međusobno surađuju u pripremi djeteta za školu, te se mnogi od njih nisu u stanju povremeno ili trajno nositi sa zahtjevima djeteta, smatralo se značajnim istražiti stavove odgojitelja i učitelja o suradnji vrtića i škole te utvrditi kako poboljšati postojeću suradnju.

Na osnovi istraživanja ne možemo govoriti da manje stručni ili više stručni odgojitelji i/ili učitelji različito ocjenjuju važnost suradnje. Također ne možemo govoriti da oni s manjim radnim stažem drukčije ocjenjuju važnost suradnje od onih s većim radnim stažem. Konačno, oni iz manjih naselja ocjenjuju važnost suradnje isto kao i oni iz većih naselja.

Broj ostvarenih aktivnosti uzimajući u obzir veličinu naselja u kojem odgojitelji i učitelji djeluju ne pokazuje statistički značajnu razliku među njima. Međutim, kod učitelja koji rade u manjim naseljima uočljiv je veći broj ostvarenih aktivnosti u odnosu na učitelje u većim naseljima.

Odgojitelji i učitelji ne smatraju iste momente za unapređenje suradnje najvažnijim. Dok odgojitelji smatraju da je najbolji moment suradnje povezati ravnatelje i stručne suradnike vrtića i škole s ciljem motiviranja djelatnika za aktivno uključivanje u projekt suradnje učitelja i odgojitelja, učitelji smatraju kao najbolji moment suradnje formiranje komisije za upis u

prvi razred s učiteljima i odgojiteljima zbog prenašanja informacija o djeci.

Kao najveću korist od suradnje vrtića i škole za dijete i roditelje, i odgojitelji i učitelji su istaknuli tri ista učinka, a to su: da dijete ulazi u školu bez straha od nepoznatog, da dijete upozna svoju buduću školu i zavoli je i da dijete bude prihvaćeno u novoj sredini.

Kao najvažnije kompetencije za suradnju između vrtića i škole, i odgojitelji i učitelji su izabrali dvije: socijalne i komunikacijske, te kompetencije za suradništvo i timski rad. Odgojitelji i učitelji ne razlikuju se u tome koju kompetenciju za suradnju smatraju najvažnijom.

Na pitanje o postojanju *plana suradnje vrtića i škole* dobiveni porazni su podaci. Naime, 41 % odgajatelja i 70 % učitelja odgovorilo je da tog plana uopće nema. Manji broj je odgovorilo da ne zna ima li tog plana ili nema, a k njima bi vjerojatno trebalo pridodati i one koji nisu ništa odgovorili na postavljeno pitanje. Mali broj je onih koji su znali navesti tko je plan donio i jesu li u njegovoj izradi sudjelovali, pa ti podaci nisu u tabeli ni navedeni. Istraživanje pokazuje da sustavnog plana suradnje, koje bi donosili vrtići i škole, nema.

Kao glavne probleme suradnje između vrtića i škole odgojitelji i učitelji naveli su: nezainteresiranost (nemotiviranost) s obje strane, nedostatak vremena (opterećenost) odgajatelja i učitelja i nepostojanje plana suradnje na razini institucija. Dvije trećine anketiranih primjećuje probleme u obje institucije.

Odgojitelji i učitelji Koprivničko-križevačke županije dali su veoma velik broj različitih prijedloga za unapređenje suradnje, njih četrdesetak. No usprkos toj raznolikosti prijedloga postoji njih nekoliko najčešćih: zajedničko

planiranje suradnje, više međusobne razmjene iskustava, bolja stručna edukacija za suradnju kao i zajedničko druženje djece predškolske dobi s djecom prvog razreda tokom cijele godine.

Teško je zamisliti ostvarenje cjelokupne odgojne djelatnosti bez suradnje vrtića i škole. Suradnja bi trebala postojati u svim vrtićima i osnovnim školama Republike Hrvatske jer o intenzitetu te suradnje, kao i kvaliteti, ovisit će rezultati predškolskog i školskog odgojno-obrazovnog rada.

S obzirom na to da nisu provedena istraživanja na tu temu u Koprivničko-križevačkoj županiji i našoj zemlji, a u svijetu ih je veoma malo, smatramo da će ovo istraživanje dati određene spoznaje. Na temelju istraživanja i dobivenih rezultata ovim radom utvrdilo se postojeće stanje o suradnji vrtića i škole s ciljem da dobiveni rezultati posluže kao moguća osnova daljnjeg istraživanja u razvijanju strategija za poboljšanje stanja uočenih problema u vrtićima i školama Republike Hrvatske, te u izradi primjerenih programa suradnje tih dviju institucija.

## Literatura

1. Čudina-Obradović, M., Težak, D. (1995). *Mirotvorni razred*. Zagreb: Znamen.

2. Docket, S i Perry B. (2001). *Starting School: Effective Transitions*, Early Childhood Research & Practice. Volume 3, Number 2., str. 1-18.

3. Entwisle, D. R. (1995). *The Role of Schools in Sustaining Early Childhood Program Benefits*. The Future of Children, Vol. 5, Br. 3, str. 133-144.

4. Garczarek, A. (2005). *Awans Zawodowy*. Kostrzyn n/O, br. 1-2.

5. Holmbäck Rolander I. i Johansson I. (2000). *Vägar till pedagogiken i förskola*. Svenska: Liber AB.

6. Hrupelj, D. J., Miljković, D., Armano, L. G. (2000). *Lijepo je biti roditelj*. Zagreb: Creativa.

7. Jurić, V., Maleš, D. (1994). *Škola i roditelji*. Napredak, Vol. 135, br. 2, str. 133-140.

8. Kraft-Sayre, M. E. i Pianta, R. C. (2000). *Enhancing the transition to kindergarten*. Charlottesville: University of Virginija, National Center for Early Development & Learning.

9. Maleš, D. (1992). *Suradnja obitelji i dječjeg vrtića*, u: Zbornik radova 1., str. 32-37. Čakovec: Dječji centar Čakovec.

10. Malić, J., Mužić, V. (1982). *Pedagogija*. Zagreb: Školska knjiga.

11. Prelogović, S. (2005). *Priprema djece za školu i suradnja dječjeg vrtića i škole*. Bjelovarski učitelj, god. X., br. 1-2.

12. Tedeško, Z., (2004). *Pomen sodelovanja osnovne šole in vrtca*. Pedagoška revija za predšolsko vzgojo in razredni pouk, Letnik XIV, januar 2005/06, str. 15-17, Educa.

13. Uzelac, V., (1981). *Suradnja dječjeg vrtića i osnovne škole*. Pedagoški rad, 36 (1-2) 49-52.

14. Veselinović, Z. (2006). *Prijelaz iz vrtića u školu – procjena zrelosti djece za školu kod roditelja djece školskih obveznika i roditelja djece u prvom razredu*. Školski vjesnik, god. 55, br. 1-2, str. 31-54.

15. Vizek Vidović, V.(ur) (2005). *Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika: Višestruke pretpostavke*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

16. Vonta, T. (1999). *Mogućnost ostvarivanja kontinuiteta na prelasku djece iz vrtića u školu*. Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu, Vol. 1, br. 1, str. 57-66.

### **Abstract**

#### ***The attitudes of educators and teachers about the necessity for kindergarten and school cooperation***

*School efficacy depends on how well the family, kindergarten, school and wider community complement each other. Comprehensive consideration of the child's readiness for school will contribute to better achievement at school as well as to the development of the child's sense of personal competence, in terms of the ability to master school requirements. Quality preparation for school can contribute greatly to the prevention of stress in children and their parents during the transition from kindergarten to school. Kindergartens and schools must perceive the benefits of mutual cooperation and develop different forms of joint action. The task of the kindergarten is to bring the school closer to children and parents, and the task of the school is to prepare itself as well as possible to welcome new pupils. In order to accomplish this task, the kindergarten and the school need to get to know each other, because the kindergarten and the school are not made up of regulations and programs, but rather their educational staff with their personality, knowledge, beliefs and expectations.*

**Keywords:** *preparation for school, cooperation between kindergarten and school, forms of cooperation, educators' and teachers' competences for cooperation, primary school*